

בל תוסיף בלולב ובתפילין

כסף משנה

ב הראייל ויש רשות לגזור וכו'. כמד הראב"ד א"ל אם כל אלה ישא רוח וכו'. ואני אומר שמ"ש הראב"ד שכל דבר שגורו עליו ואסרוהו וכו' וכי רבינו אינו אומר כן שהוא משיג עליו שהרי כבר עוף בחלב שהביא רבינו לדמיון והוא שלעולם אסור וגם נחמלת דבריו כמד כן

ב * הראייל ויש * לבית דין לגזור ולאסור דבר המותר ויעמוד איסורו לדורות וכן יש להן להחזיר איסורי תורה

לפי שעה מהו זה שהזהירה תורה לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו. שלא להוסיף על דברי תורה ולא לגרוע [ג] מהן ולקבוע הדבר לעולם בדבר שהוא מן התורה בין בתורה שבכתב בין בתורה שבעל פה. כיצד גרי בחלב אמר לפי תבשל גרי בחלב אמו מפי השמועה למדור שזה הכתוב אסור לבשל ולאכול בשר בחלב. בין בשר בהמה בין בשר חיה אבל בשר העוף מותר בחלב מן התורה. אם יבוא בית דין ויתיר בשר חיה בחלב הרי זה גרע. ואם יאסור

בשר העוף ויאמר שהוא בכלל הגדי והוא אסור מן התורה ואינו נאסור אותו ונודיע לעם שהוא גזרה שלא יבא מן הדבר חובה ויאמרו העוף מותר מפני שלא נתפרש כך החיה מותרת שהרי לא נתפרשה. ויבא אחר לומר אף בשר בהמה מותרת חזין מן העו. ויבא אחר לומר אף בשר העוף מותר בחלב פרה או הכבשה שלא נאמר אלא אמו שהיא מינו. ויבא אחר לומר אף בחלב העו שאינה אמו מותר שלא נאמר אלא אמו. לפיכך נאסור כל בשר בחלב אפילו בשר עוף. אין זה מוסף אלא עושה סייג לתורה וכן כל כיוצא בזה:

ב' בשר העוף ויאמר שהוא בכלל הגדי והוא אסור מן התורה הרי זה מוסף. אבל אם אמר בשר העוף מותר

מן התורה ואינו נאסור אותו ונודיע לעם שהוא גזרה שלא יבא מן הדבר חובה ויאמרו העוף מותר מפני שלא נתפרש כך החיה מותרת שהרי לא נתפרשה. ויבא אחר לומר אף בשר בהמה מותרת חזין מן העו. ויבא אחר לומר אף בשר העוף מותר בחלב פרה או הכבשה שלא נאמר אלא אמו שהיא מינו. ויבא אחר לומר אף בחלב העו שאינה אמו מותר שלא נאמר אלא אמו. לפיכך נאסור כל בשר בחלב אפילו בשר עוף. אין זה מוסף אלא עושה סייג לתורה וכן כל כיוצא בזה:

ב. עיובין צה, צו.

המוציא * תפילין * מכניסן זוג זוג ר"ג. אומר שנים שנים בד"א בישנות אבל בחדשות פטור

ואיבעית אימא דב"ע לצאת לא בעי כוונה והכא לעבור משום בל תוסיף קמיפלגי דתנא קמא סבר לעבור משום בל תוסיף לא בעי כוונה ורבן גמליאל סבר לעבור משום בל תוסיף בעי כוונה ואיבעית אימא אי דסבירא לן דשבת זמן תפילין דב"ע לא לעבור בעי כוונה ולא לצאת בעי כוונה והכא בלעבור שלא בומנו קמיפלגי תנא קמא סבר לא בעי כוונה ורבן גמליאל סבר לעבור שלא בומנו בעי כוונה אי הכי לרבי מאיר זוג אחד נמי לא ועוד * הישן בשמיני בסוכה ילקח אלא מחזורתא כדשינון מעיקרא

ישן בשמיני בסוכה ילקח. למוסיף שמיני על השביעי ואין מיתב יתבינן בשמיני בספק שביעי לכתחלה אלא שלא בזמנו בלא כוונה לאו תוספת הוא והכי שריין דאי שמיני הוא לא מתייבן למנות סוכה:

ג. ראש השנה טז.

ותוקעים ומריעין בשהן עומדין. תימה הא קעבר משום כל תוסף וכי תימנא כיון דכבר ילא הוה ליה שלא בזמנו

דלא עבר הא אמרינן בן עזר ראוהו ב"ד (לקמן דף סח: ושם) גבי זמניה כיון דאילו מתמנאי ליה זכורא אחריתא הדך מנכך לכו ה"י אי מתמנאי ליה זכורא הדך תקע לכו וי"ל דאין שייך כל תוסף בשמיני מלוא אחת ב' פעמים כגון כהן אס מנכך וחוזר ומנכך אותו זכור עלמנו או נוטל לולב וחוזר ונוטל וכן תוקע וחוזר ותוקע וגבי מתנות זכור נמי כל נותן בקרן אחד ב' פעמים אין זה תוסף:

ד. תוספות | ר"ה כח.

ד"ה ופנא תימנא וי"ל כדפרישית בפ"ק (דף טז: ושם) דלא שייך כל תוסף בשמיני מלוא אחת ב' פעמים כגון כהן אס מנכך וחוזר ומנכך אותו זכור עלמנו או נוטל לולב וחוזר ונוטל וכן תוקע וחוזר ותוקע וגבי מתנות זכור נמי כל נותן בקרן אחד ב' פעמים אין זה תוסף:

ה. רשב"א | ראש השנה טז.

ומסתברא דלא קשה כלל. דלא אמרו התם דאיכא משום כל תוסף אפי' במה שהוא מוסף מדעת עצמו אלא כגון כהן שהוסיף ברכה משלו. ואי נמי ישן בשמיני בסוכה במתכונן למצוה. ואי נמי במה שאירע במקרה שנתערב מתן אחת במתן ארבע וכיוצא באלו. אבל במה שעמדו חכמים ותקנו לצורך אין כאן משום בל תוסיף דכבר אמרה תורה (דברים יז: יא) על פי התורה אשר יורוך. ותדע לך דהא שמיני של סוכה בזמן הזה מצוה של דבריהם וישנין ואוכלין בה למצוה. ואע"ג דבקיאינן השתא בקביעא דירחא. ומכיון ר' יוחנן כל היבא דמטו שלוחי ניסן ולא מטו שלוחי תשרי ליעברו תרי יומי גזרה ניסן אטו תשרי (לקמן כא: א). אלא כל לצורך ב"ד גזרינן ומוסיפין והרשות בידם. והוא הדין בכל תגרע לצורך כגון יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת אע"ג דאמרה תורה תקעו עמדו וגזרו שלא לתקוע. וכל זה לצורך. והכא נמי לצורך ראו לתקוע ולחזור ולתקוע. ומצוה לשמוע לדברי חכמים מלא חסור. כן ג"ל.

ישיבת כרם ביבנה

א. רמב"ם | הלכות לולב, פרק ז'

א * כמה * נוטל מהן. לולב אחד ואתרוג אחד

[ח] ושני בדי ערבה ושלושה בדי הדס. וזאם רצה להוסיף גדולה כדי שתהיה אגודה גדולה מוסף [ט] ונויי מצוה הוא. אבל שאר המינין אין מוסיפין על מנינם ואין גורעין מהן ואם הוסיף [י] או גרע (* פסול):

א שם: ב טור סי' תרנ"א דלא כותיה ועי' בסמ"ג לארין שס"ד: * עי' בכ"מ שהג"י צ"ל לא פסל:

דדיקלא ליכא מוסף אע"ג דליכא עפי מלולב אחד וכ"ש לרבנן דלמרי א"ל אגד דלמרינן האי לתודיה קאי והאי לתודיה קאי, עכ"ל:

מגיד משנה

ואם רצה וכו'. דין מוספת ההדס מוסכם הוא לפי שהוא לנאותו ואע"ג שלולב אין לר"ך אגד לעכב מלוא לאגדו לני כמכר למעלה. אבל על מ"ש רבינו בשאר מינין ואם הוסיף או גרע פסול, כמובן בהשגות א"ל לא שמעתי מעולם פסול כזה וכו'. נראה דעמ' הרא"י ז"ל שאין משום כל תוסף אלא במין אחד והביא ראיה מהא דרבא שפ"י לולב הגזול והסוגיא שפירק המולא מפילין בעירובין (פ"ה צ"ו) קשה לדעתו ז"ל שצבאור נראה שם שהמנח ב' מפילין בראש עובר משום כל תוסף ומה בין זה לשני לולבין והראיה שהביא מסיב ושיקרא דלקלא אינה כלום דהא דהא והטעם בלולב לא ילא ידי חובתו ובין שכן היאך יעבור עליו משום שי לולבין והרי אין לולבין ומ"מ כיון שהן ממנין אינן כחמשה מינין ואוגדין בין את הלולב לדעת ר' יהודה. והנראה אלי לתרן הסוגיות הוא שאם נעל שני לולבין הוסיף ועבר והוא שנטען כאחד דומיא דתפילין אבל אם לקח עמו מין אחד לר"ך דק"ל לולב אין לר"ך אגד לא עבר משום לא מוסף דהאי לתודיה קאי והאי לתודיה קאי כמוכר כפנינן פרק אלו הן הגומלין (דף פ"א:).

מגן אברהם

בד כ"ג דפניו. כלומר סמוכים לו שלא ינטרן להפסיק צניעה: כה ואם סח.

כתוב צ"ח מעשה בהר"מ שנטל לולב ויכרן ואח"כ ראה שלא היה בו ערבה וחזר ונטלו עס הערבה ויכרן על נטילת ערבה והשחיינו משום ערבה ניה שח"ס לטול אלא הערבה בלולב מ"מ מצוה מן המובחר לטול הד' מינים בנת אחת וכ"כ הראב"ד עכ"ל צ"י וצ"ע דכ"י תרע"ג כמד בשם א"ח אם לא הדליק בליל ד' אלא ג' נרות יחזור וידליק א' ולא יכרן כי הגרבה שעשה נחמלה על מיוד כל הנרות עשה עכ"ל

אע"ג דלמרינן שמים כהלכתן ושלשית אפי' טפח דכל שכן כשעושה ד' מחילות טפי עדיף דהוי תשבו ענין מדורו:

א. שו"ע או"ח | סימן תרנ"א

יב (ב) ארבעה מינים הללו מעכבין זה את זה, שאם חסר לו אחד מהם לא יכרך על השאר, אבל (טו) נוטלן (כג) לזכר בעלמא כג. (פין פיוס ראשון פין בשאר

ימים) (הרא"ש ורבינו יוחסן ג"ח ט"ג, מהר"ק שורש מ"ה). 'ואם היו ארבעתן מצויים אצלו [*] ונטלם אחד אחד, יצא. הגה ובלנד שיהי כד כולם לפניו (רמב"ם פ"ו). ויטול הלולב מחלה ויכרך על הלולב ודעמו גם על האחרים (הרא"ש ור"ן ומשנת הראב"ה סימן קטו). (טז) כה ואם סח צניעה, לר"ך לנכך על כל אחד בפני (כג) [כג] עלמנו (הגהות מיימוני):

ביאור הגר"א

ובלכבר כו'. רא"ש וטור לפי' אבל יש לו ר"ל לפניו דלא כרמב"ם וש"ע: